

Rav Kook: "אָגִינַר טוֹבָה"

(1)

ט' ט' ט'

FIRST EDITION

First Impression ... July, 1981

SECOND EDITION

First Impression ... February, 1982

Second Impression ... January, 1983

Third Impression ... July, 1984

Fourth Impression ... February, 1986

Fifth Impression ... February, 1987

The Talmud (*Berachos* 46a) gives a rather lengthy text of the blessing that a guest inserts here for the host. It is quoted with minor variations in *Shulchan Aruch* (Orach Chaim 201) and many authorities are at a loss to explain why the prescribed text has fallen into disuse in favor of the briefer version commonly used. The text found in *Shulchan Aruch* is:

יְהִי רָצֵן שֶׁלְאָ יִכּוֹשׁ וְלֹא יִקְלֵם בְּעֵל הַבַּיִת הָהּ, לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא
בְּעוֹלָם חַפְאָה, וְזֶלֶת בְּכָל גְּבָסָיו, וְיהִיוּ נְכָסִי מַמְצָלָחִים וַקְרָובִים
לְעֵד, וְלֹא יִשְׁלֹת שְׁפָן בְּמַעַשָּׂה בְּרִי, וְלֹא יִזְרַק לְפָנָיו שָׁוֹם דָּבָר חֲטָאת
לְהַרְחֵזָה עָזָן, מַעֲטָה וְלֹא עוֹלָם.

יום
שבת
SABBATH MORNING
שלישי
סידור

The Sages put great emphasis on the responsibility to bless one's host.

May it be God's will that this host not be shamed nor humiliated in This World or in the World to Come. May he be successful in all his dealings. May his dealings be successful and conveniently close at hand. May no evil impediment reign over his handiwork, and may no semblance of sin or iniquitous thought attach itself to him from this time and forever.

פסורה משה ח"ב עמוד לט

(2)

ברכת האורח בברכת המזון

ג"ה] זואיזה מוסד שלחו, (כדי לבקש צדקה), כרטיס פלסטיק שכחוב עליו, מצד אחד, נוסח של ברכת המזון, ומצד שני הנוטח שהאורח צריך לברך בעל הבית. וכשראה אותו רビינו אמר, אמר זה דבר טוב מאד, שהוא הנוטח שמזכיר בגמרה, ושרבינו אמרו, כשהוא אורח, כגן, במאנסי. ושהברискער בא"י [משפחת רבי מיכל] מוציאים לאורח גمرا כדי שיקרא הנוטח שם, ושלא נדפס הנוטח בהסידורים, לאיזה סיבה, רק נדפס בסידור של רב יעקב עמדין. ושאלתי אם יש חיבור לאמרו, או שישפיך הנוטח שמזכיר בסידורים "יברך את בעל הבית וכו'" והשיב רビינו הנוטח של הסידורים אינו כלום, ובוודאי צריך לאומר עלי.

הנ' היכן מ'.

(3)

כ"ה הא דאמר רבוי יהונתן קשות רבי שמעון בן יהוחי בעל הבית בוציע ואורה קברון. בעל הבית בזיע - כדי שיבצע בעון פיה, ואורה מברך - כדי שברך בעל הבית.

The Gemara answers: Rabbi Abbahu holds in accordance with that halakha that Rabbi Yohanan said in the name of Rabbi Shimon ben Yohai: The host breaks bread^a and a guest recites Grace after Meals.^b The host breaks bread so that he will break bread generously, whereas a guest might be embarrassed to break a large piece for himself and other guests; and the guest recites Grace after Meals so that he may bless the host in the course of reciting Grace after Meals, as the Gemara proceeds to explain.

מאי מברך - "יְהִי רָצֵן שֶׁלְאָ יִכּוֹשׁ בעל
הַבַּיִת בְּעוֹלָם הָהּ וְלֹא יִקְלֵם לְעוֹלָם הַבָּא".

What is the formula of the blessing with which the guest blesses his host?

May it be Your will that the master of the house shall not suffer shame in this world, nor humiliation in the World-to-Come.

ורבי מוסיף בה דברים: "וַיַּצְלַח מִאֵד
בְּכָל גְּבָסָיו, וְיהִיוּ נְכָסִי גְּנַכְסִיו מַמְצָלָחִים
וְקָרוּבִים לְעֵינֵינוּ, אֲלֹא שְׁפָן לֹא בְּמַעַשֵּׂינוּ
לְעֵד וְלֹא בְּמַעַשֵּׂינוּ, אֲלֹא יִזְרַק לֹא לְפָנֵינוּ
לֹא לְעֵינֵינוּ שָׁוֹם דָּבָר הַרְחָאוֹ חֲטָאת וְעַבְיוֹת
לְעֵן מַעֲטָה וְלֹא עוֹלָם".

Rabbi Yehuda HaNasi added to it elements pertaining to material success:

And may he be very successful with all his possessions,
and may his possessions and our possessions be successful and
near the city,

and may Satan control neither his deeds nor our deeds,
and may no thought of sin, iniquity, or transgression stand before
him or before us
from now and for evermore.

(2) **רמב"ם הלכות ברכות פרק ב**

וכשMBERך האורה אצל בעל הבית מוסיף בה ברכה לבעל הבית, כיצד אומר ידי רצון שלא יבוש בעל הבית בעולם זהה ולא יוכל לעולם הבא וכו', ויש לו רשות להוסיף בברכת בעל הבית ולהאריך בה

ה

עין איה

(A) ת. מי מברך יהיר שלא יבוש בעה"בכו. מפני שבברכה האורה האוכל דלאו דילוי לא נצל מבושה שבהתו לאסתוכלי באפיי, ע"כ נאה היא התפילה הזאת על בעה"ב שברכו שכרכו יהי' משלם ולא יתעורר בה סרך בשוה וככלימה, ע"פ שמתבע נתינתבשר ודם שהיה עמה למקבל בשוה וככלימה.

ת. ירושלמי ערלה פ"א ה"ג.

(B) י. וקרובים לעיר. שלימות האדם בנפשו ומדתו, שמהם תוצאה לכל מיני השלים הפרטית, תדר ותתעללה רק באופן שלא ישים מרכז חייו רק עניינו הפרטני, כי"א ענייני הציבור והכלל יהיו קרובים אל לבו. וזה ימצא ביחיד בהיות נכסיו קרובים לעיר,

(C)

ז. ולא ישפט שטן לא במעשי ידיו ולא במעשי יידינו, אבל אמרת אני חמי החברה מכיאים ג"כ מכשוליהם עמהם, ולא יזכיר לא לפניו ולא לפניו שום דבר הרהור חטא כר' ההטעבות עם כל מיני אנשים, ומהם בלתי הגונים שא"א לכל חברה להמלט מהם, עלולים לפעול על פועלותיו לרעה. ע"כ יתפלל כל חסיד שאחריו מלואו חוקו להתחאחד עם הציבור לא ישנות שטן במעשי ידיו, ולא יוזק לא בעסקי הגוף והמן שגם הם תוצאות מחיי החברה ולא בעסקי הנפש והמוסר, וביתר צדקה שמירה טהרת המחשבה, שהעירוב האנושי יביא את האדם לחמדת הכלבוד הגאון וההיירות, ע"כ לא יזכיר מזה שם הרהור חטא ועבירה וכו'.

עין איה

(D)

אמנם גם בסעודות האדם לעצמו יש שם השקפת בעה"ב והשקפת אורח.

אם האדם ישקיף על עצמו לשעה כבעה"ב בעה"ז וננהנה בשמחת לב בהנאות ההווה, אין רע, אבל רק אם כשיתו מזה יגיד שהוא אורח ופתחה הוא למטרה רמה לאור החיים האמתיים.

(3)

הנודה של פסח בית בלוי עמוד ריא .

(1)

"ברכת האורה" נאמרת ע"י האורח רק אם הוא המזמין, שכן הדין הוא שהאורח מברך ועל אופנו זה נתקנה ברכה זו.

ערוך השולחן אורח חיים סימן רא

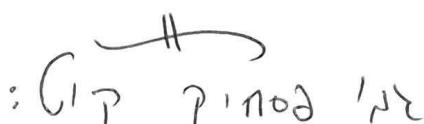
(2)

ופשטותו הוא דעכשו שכל אחד מברך ברהמ"ז מחייב כל אורח לברך ברכיה זו אף שלא יוכל בעה"ב בברכת היום

Children eating in at their parents
מגן אברהם סימן רא

(3)

נותן לברך לאחד מב"ב פשוטא דגם הם אורחים לעניין זה שמברכין לבעה

— עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות סעודת קדושים לצדיקים
the future the Holy One, Blessed is He, will make a feast for
the righteous — ביום שיגמל חסדו לזרעו של יצחק
לאתה — At that time, after they eat and drink,
נתנתן שאובלין ושותין — they will give the cup of
благодать — לו לאברךם אבינו כוס של ברכה לברך
to Abraham our forefather to recite the *Birkas HaMazon* blessing.^[14] — ויאמר להן — And [Abraham] will say to them,
איי מברך שיצא ממי ישמעאל — I cannot recite the blessing,^[15]
for Ishmael issued from me." — אומר לו ליצחק — He will then

say to Isaac, טול וברך — "Take the cup and recite [Birkas HaMazon]."
איי מברך — [Isaac] will say to them, אומר להן — "I cannot recite the blessing, for Esau issued
from me." — אומר לו ליעקב — He will then say to Jacob, טול וברך — "Take the cup and recite [Birkas HaMazon]."
איי מברך שנשאתישתי אחות — [Jacob] will say to them, לאם בחרן — "I cannot recite the blessing, for I married two sisters
in their lifetimes, ואומר לו למשה — [and] in the future the Torah will forbid them upon me."^[16] — אומר לו למשה — He will then say to Moses, טול וברך — "Take the cup and recite [Birkas HaMazon]."
איי מברך שלא זכיתו לארץ ישראלי — [Moses] will say to them, "I cannot recite the blessing, for I was not privileged to enter the Land
of Israel," — לא ביתי ולא במוותי — neither in my lifetime nor in
my death." — אומר לו ליהושע — He will then say to Joshua,

טול וברך — "Take the cup and recite [Birkas HaMazon]."
איי מברך שלא זכיתי לבן — [Joshua] will say to them, אומר להן — "I cannot recite the blessing, for I did not merit a son."^[17]
— "I cannot recite the blessing, for I did not merit a son." — For it is written regarding Joshua the son
of Nun: ^[22] — Non *was* his son, Joshua
was his son. ^[23] — אומר לו ליהודה — He will then say to David,
טול וברך — "Take the cup and recite [Birkas HaMazon]."
איי אברך — [David] will say to them, אומר להן — "I shall
recite [Birkas HaMazon], ולצאה לברך — and it is fitting for
me to recite [it]."^[24]

ד. בשלהי (*פסחים* לכה פולחו נט' כה) היבא לאבר טעם הרבו, על פי מה שאמור ברכוכו (ט), שבעל הבית בוצע על הפטה והארוח מריך על הכלוב. והויאל דוד שנלוד מרווח בא מאומה אחרה מצד אמו, וכמו שאמר דוד יג'unci בא'רץ'

ה' (מלול קש ע'), לפיכך הוא חשב אורה, והוא נאה לבך יותר מן השאר. במחזרתא (פ"ט ל"ז מל') ביאר, על פי דברי הגמרא בברכות (מע), שאמור שצורך להזכיר בכרכת המזון ברית וזהורה, ארץ, ומילוט בית דוד. וכן כתוב שם (ח), שימוש תיקן ברכבת חזון כשירוד המן, רוחוש תיקן ברכבת הארץ כשנכנטו אלארץ ישראל, ועוד תיקן לומר על ישראל עמק ועל ירושלים עיר קדש', שלמה תיקן על הבית גדול והקדושים. וכך אמרו אברהם ויצחק שעאים יוכלים לברך, שהרי אינם יכולות להזカリ עניין ברוח מילה, ממש שיצאו מהם ישמעאל ויעשו שאגמים בכל הארץ. ועקב אמר שאינו יכול להזカリ תורה, משומש שעניינה תורה לאסדור לשאת שני אהיות. ומה שאמր שכין שלא נכנס לארכ' ישראל אין יכול להזカリ איז'ן^ט. ויהושע אף שזכה לכינס לארכ', כיון שלא זכה לבן ברוד שזכה שלמה שביבנה את בית המקדש, אמר שאין יכול לומר על ירושלים 'יעל היבנה גודול והקדושים', אבל דו' וכנה לבנות את ירושלים ובני את בית המקדש, וכן אמר טולו' וזה לררבנן.

במראות העין (דיב' מהו) מחייב שודר סבר שם לא בירך, יאמרו שאכן אינו ראוי לבקר מחתמת שחתמא בכלה שבכער וואריה פ"ט, אבל על שאר הצדיקים שלפנינו לא סבירו שחתמת איזה מגם לא בירכו, אלא יאמרו שחתמת עונתנו הינה לא רצוי לברכ, ולפיכך הוכחה לבקר כדי להוכיחו שלא חטא בכלה שבכער וואריה.

זהו הוא לשון 'ספטירין'
אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן. פירוש ר' שי' (די' מאפיין) ש'ספטירין' הוא
מלשון 'עפרורין', כמו הונטר מחבירו, וכשנפטרו מCHASEDAH אין מבאים מני
ההתקהaca

הדרען ב' (מ') פירש שלשן 'מפרטין' הוא מלשון פרטיה הפה לאMRIה, כמו י'פטירו בשפה (מלוטס כח), שהוא לשון שיפחו או פיהם לומזב', וכן פירושו שאין פוחחים ואומרים אחר הפסח והוציאו מני מהתקה^{א'}.

בספר מעשי הצד (נעים מעת' מילוט' נגידנו פלי' נ' מפקולט' מס' מה הול' מער' דיש' פק' ๖) כתוב לרשות, שנייה המילות 'מפרטין' ו'אפיקומן' הם בלשון יוננית, שכשهما ווצעים לומר איש לעצמו שיטעם משוהו, אומרים לו 'אפטר', וזה לשון מפרטין' שהוא לשון עיטה, ואפיקומן הוא מאכל להעכיר שמוניות הפה והיא גוררכת משני מילים 'אפס' - 'על', 'קומו' - 'שומן', ובצחראפם יחד באליו יאמר על שומן, שכשר ירצה היונינים לומר למשרתוים להבלא להט' פרות המعتبرים

נקראות אחותו אשתו, ולפיכך כשלשא יעקב אחר רחל לאחר שנותר אחות לאלה, קרי
הזכיר שלשא או אשתו על אהוחה, ועל כן אמר יעקב שאיסור זה נאמר עליה.
ובודידות שבראול חיזק על קשיש ו כל כי מה שכח בחרות העולג (ח' גמ' מלי).
שהחטפם שארזה חרודה לשלשאathy אחותו, והוא שנותו שייקב ונשא שמי.
אויה וקדמו בדין זו בז, והיווה שנאה ביןיהם, וזכר זו גוט לך שירדו
בד ישראל למורדים, ועל פי זו יש להזכיר, שכן איסורathy אחותו הווא
מהחטפם עיקב אכינו, ולפיכך אמר יעקב בלשונו שהתרה אסורה אחות עלי.

פְּנֵי שָׁמֹת לְאַרְצָה וְלִקְבָּרֶךָ בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי מָתוֹן
שָׁמָא וּבָתֵּה יְבִנָּה לְאַרְצָה יִשְׂרָאֵל לֹא בְּחִזִּי וְלֹא בְּמִזְוֹתִי. בְּכַתּוֹר וּפְרָה (ט'
מִזְמָרְתִּי) כָּתֵב, שְׁלֵמוֹן וְהַשְׁעָרָם מְשֻׁה שְׁלָא וּבְתֵי לִיכְנֵס לְאַרְצָה יִשְׂרָאֵל
לֹא בְּחִזִּי וְלֹא בְּמִזְוֹתִי, מִכְחָה שָׁאֲפִילָה בְּמָתוֹן של אָדָם זְכוֹת הָיא לֹו לְהִקְבָּרֶךָ
בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל.

פדרו דוד סבר שחווא רואו לברך יוזר משארא העדיקיט
 אופור גותן אני אברך ולי נאה גברך. בביואר מזרע דוד אמר שהוואר וראי
 לבך, מצינו כמה דרכים:
 ג. בקדחת יצחק וטלול שע מל, פסקו ביארטוי, שהבולת רואיה למי שגמל לו
 הקב"ה טوبة וחורה עמו חד בבל ענייניו. ומכל אל שחווכרו כאן לא
 היה מי שהרבה פליי הקב"ה חסדיו, שהרוי לכלום אירעו דברים שלא היו כרצונם,
 כמו אהדים ויצחק שנולדו להם בניים רשיים מפורסמים בעולם. וכן יעקב אבינו
 שהחאל והחץ ליצאת מבית אבי לבית לבן, גרם לו לבן במרמה לישא שחית
 אהיזיט, מה שלא היה עלה בדעתו וברצונו כלל. וכן משה יהושע לא זכו
 לשישלים רצונם, שהרי משה לא זכה ליכנס לארכ' ישואל והוא השוע לא זכה לבן.
 אך דוד המלך אף על פי שהיתה עליו קופה של שרצים, אך הקב"ה מחל לו
 והצעיל מכל אויביו, נתן לו את המלוכה לו לבניו לעולם. ועל כן אמר ברוח
 תורה, אמי אברך כי לך נאה לבך, כי היה יודע בעצמו שרואה שפה הישות
 הבאות עלי, שכן היה עוסק במלאכת השיר יוזר מכל האחים, וכמו שאמר
 אמרכה את ה' בכל עת תמיד תhalbתו בכפי (קהלת ל' ג) ובכל יום אברך ואהלה
 שמן' פס קמ' ס, והואו הוה וביל להודות, לו היה נאה להודות להקב"ה
 גם כאן על כוס של ברכה, על רוכ הטובות שבאו אליו מלחמת השגחת הקב"ה
 עלי, וכמו שאמר יוחנן על כי גודאות נפלתי נפלאים מעשיך ונפשי ידע
 מאך' (פס קט' י).

ב. ביפה תואור פשעי כ- י"א י"ג ביאר, שדור בירק משות שרואו שהמלך
שבארץ יברך את המלך שבשמיים, ודבר זה בא ללמד שהקב"ה הוא מלך
מלכי המלכים והשרה והמלוכה ונינה ממנה, ולפיכך בירק דוד לא מהמת בכבוד
עצמן. אלא מלחמה בברור ה' שונן ברורוּבָּה.

במהדר' ל' (גמ' טולין, פ"ג) באירופ', על פי דרביו שעתודה זו געשית כנגד הגולן שהגלו נס' ישראל, ואין אורי לבך על הטע בסעודה ולהוות להקב"ה על ברחו וטובתו לישראל, אלא מי שיש בו שלימודם בלא חסרון כלל עם ישראל שמחמתם געשית סעודה זו, ולפיכך שאור הצדיקים אף על פי שהו גדולים מודד, אך היה להם חסרון בשילוחם כלפי עם ישראל לפני, שהרי אברם יצא ממנה ישמעאל שמנתנו לישראל ומבטל טובותם וברכותם. וכן יצחק שיצא ממנה עשו שמנתנו לישראל ומבטל טובותם וברכותם. וכן יעקב שנשא שח' אחותו, שמחמתה כן היה יושאל מחולקים בין מלכות ישראל שצאה מאפרים שנולד מרבנן לבני מלכות יהונתן שבאותה מלחמה שובלר בלאה, וכן נזקע אשון בו שלימודם

עט. ובא לפרש בזה מהו יעקב בכינו נשא שרי חיה, ומשום שאיסור זה לא היה עכירה כל
כימי אכבות, והוחשיך לאחד מון תורה. פ. הוזאת כי מודרך להלכה בחייתו.
פ. ובאייר כנ. משום שהקשה מודרך דוד בירן והלא היה מן הראו שוד עצמו לא יפרק, כיישוכו
את עונתו בדבר שברב אמרה הרורה עלי, ואכן עמר לבך יותר מאשר האבון השוי או נשים שלמים
ושובים אפנין.QC. ובכדי רצויו לאזרע בדור מודרך (ס) שם עמי בירר גבריאו בוטינטו,
שאמור במודרך שם שהקבה איכיל את האזרים בגין צדקה, ועל כך אמרו צמי מכרח חלהה, הכל
חולין כבד להקביה שזו איטה לברך, והקביה אמרו לבעלך ברך, והוא אומן לבנראיל, וגבוריאל
לאבות העולם, וזה חולין כבד למשה ולאלהון, והם לוזקיין, והם ולוקין כבד לדוד וגמוראל
מלך שכארץ יברך תח המלך שכשימים, גונזין לדוד הבוס ואומר יוס שועות אש באשם ה'
אקרוא'. ומובואר, שהטעט שוחרב דוד משה שהוא מלך. והושטן, שטעט זה שיק יותר לפ' רבי
המודרך שם שפרושין, שטעט שלآل רגוז שאר גוזרים לבך, אין זו חמוץ שחייה בחם פמ' פמ', אלא
משום שרוץ להלך בחרד זה והוא, וכל אורח מכם והה לולק כבד למי שלמה מבנו, ולכן לא
יה אוד מה שחו ותולק כבד לו גודל מנו שיבירן, שחיי גונזיל אינו צריך לכבר התקפן, והמצע
שוד לא היה יכול להחוורஆ הא הכרוב גונזילים מנגן, ואיל ולי שלמה מבנו, אך זה אינו
יריל, והאל מלך שחל על כל בדורו אין כבورو מחול (נטשוה ז), ובכדי ישיש שכארוא, שדרו בירן
משום שמפני קטנותו ושפלוותו אין נאה לו לסרב, וכפי שאמור לעל פ' יאן מסרבין גונזיל. אך
רודה דבריהם, שחר דוד אמר שלו נאה לבך. גג. ובאייר כנ' משום מה שהקשה, שאמ לכל
האבות מזאי חרטון, כל שכן לשודו יש חרטון בכך שמאז בו חטא, וגם שיצא מכם בכסלום.
ג. ובהתחלת דבריו הזכיר שאמון לכל צדיקים האלו והה פרושן באהר בור, אך אין לנו נשב
חרון ממעל, משום שמעלת הרים היה יולינה, לפיכך אי אפשר שארה מעלה הרים באל
חרטון. גג. ובמהדורות מאין ירושלים ושבן זען כב לבאר ברוך, שתוכאל ורוד והוא מלך, לפיכך
החרון עצמן שהיה בו הוא מעלה, שהר רבב בגצה שרואל לאל, שכח כלכתה בית דוד אך על